

TRES CARTES D'AMOR I UNA REFLEXIÓ EDUCATIVA

CLAUDI ALSINA i CATALÀ

Conferència realitzada a la Sala d'Actes de l'IES Maragall el 14 de març de 2003 amb motiu de l'acte dedicat a les inspectores Marta Nel·lo i Montserrat Mora.

*A Marta Nel·lo Alsina i Montserrat Mora Benosa
en reconeixement i homenatge a la seva tasca educativa*

És un privilegi participar en aquest acte. És un acte de joia i d'emoció dedicat a la Marta i a la Montserrat.

En aquesta lliçó he escollit tres cartes d'amor per compartir amb vostès: una és d'en Pere Puig Adam, és de 1938, va anar a parar a la Garrotxa i fa referència a **l'amor als deixebles**. La segona és de 1999, va ser llegida a l'Argentina i en ella jo feia referència a **l'amor a tot allò que fem**. La darrera és del 2000, va ser llegida a Barcelona i li vaig dedicar a **l'amor de la professió**. Les tres cartes tenen alguna petita història associada que els explicaré.

Possiblement fer cartes d'amor és una bona activitat lligada a la tasca educativa. El que avui compartim tots aquí és l'amor per a l'educació.

Tres cartes d'amor... La meva mare Maria Català i Tarruell (1919-1998) va ser alumna del famós Institut Escola del Parc i allà va poder tenir de professor de matemàtiques en Pere Puig i Adam (1900-1960). Ella el recordà sempre com un gran professor i sovint quan jo estudiava me'n parlava. Molts cops em va ensenyar i llegir una carta que en Puig i Adam li havia tramès quan, ja en plena guerra civil, la meva mare exercia de mestra en una escola pública unitària al Masllopart de la Vall d'en Bas. La Generalitat convocà oposicions per tal de substituir les vacants dels mestres reclutats i vet aquí com la meva mare es trobà als seus disset anys amb cent alumnes (d'edats diverses) en una escola de la Garrotxa.

La meva mare va escriure a Pere Puig i Adam el 23 de juny de 1938. En Pere Puig Adam contestà immediatament la carta el 29 de juny de 1938 des de Barcelona i diu el següent:

*Barcelona 29 de juny 1938
Srta. Maria Català
Puigsacalm*

Benvolguda alumna;

He rebut les teves afectuoses lletres. No saps quant te les agraeixo i quanta joia m'han donat. Tot just comences ara una professió de les més hermoses i més nobles, però en la qual gairebé totes les satisfaccions cal buscar-les en el més íntim de la consciència. Poques en vénen de l'exterior i de les poques i més preuades és la de saber-se recordat amb estimació pels deixebles. D'ací

uns anys, quan comencis a rebre tu també cartes dels teus deixebles, comprendràs el valor que tenen i el que s'estimen.

Totes les teves impressions primeres, tan sincerament exposades m'han fet reviure els meus primers passos en l'ensenyament. Aquella emoció davant la primera classe ! Aquella recança de no encertar ! Aquella il·lusió davant dels primers èxits assolits! Amb justesa s'ha dit que la nostra professió és una segona paternitat; de la mateixa manera que el primer fill s'emporta sempre la part més càlida de les nostres il·lusions paternals, així també en la nostra vida professional sempre hi queda un record d'especial tendresa envers aquella primera classe.

Ara que la tens, doncs, mima-la com sabràs fer-ho; ella mereix tots els teus sacrificis ja que et serà font abundosa d'emocions i d'experiències, i t'ensenyarà a ésser mestra.

Si fos capaç de sentir enveja, t'envejaria l'ambient paradisiac que em descrius. Que hi facis molta salut a l'ensem que t'hi formes professionalment! I que segueixis recordant sempre l'Institut Escola, avui de dol, on tan belles estones hem passat!

Amb la meva fervorosa enhorabona per l'acabament dels teus estudis de segon ensenyament (ja deus saber per les teves companyes que ets batxiller) i per la felix iniciació de la teva vida de mestra, rep una afectuosa salutació del teu mestre ahir, company avui i amic sempre. Puig.

Recentment, gràcies a un article sobre Puig Adam que vaig publicar a la revista Suma em va contactar la seva filla Emília i molt amablement em va enviar "la carta" que la meva mare envià al seu pare i que era l'antecedent de la carta que tantes vegades jo havia vist a la calaixera de casa. La carta de la meva mare era la d'una mestra molt jove i la carta de Puig Adam és la reflexió d'un gran professor. Hi podem apreciar una relació molt cordial i humana. Hi ha sentiments i emocions, que donen una dimensió entranyable a la nostra professió. Jo guardaré les dues cartes, ara ja juntes, a la calaixera de sempre.

La segona carta, **d'amor al que fem**, formà part d'una conferència de 1999 a la Cumbre, província de Córdoba (Argentina). Era una declaració d'amor a un trapezoide:

Estimat trapezoide,

El sorprendrà que per primera vegada algú li presenti una declaració d'amor i aquesta no provingui d'una figura plana. La seva vivència en el pla l'ha mantingut sempre al marge del que passava per sobre o per sota, pel davant o pel darrera. Diguem-ho clarament: jo el vaig conèixer fa anys però vostè encara no s'havia assabentat, fins avui, de la meva presència. Haig, doncs, de començar pel principi i donar-li notícia de com va ser la nostra primera cita.

Va tenir lloc una tarda de tardor plujosa. Una d'aquestes tardes d'octubre que plou a bots i barrals, els vidres de les escoles queden humits i els escolars

sense esbarjo. Vostè estava quiet en una pàgina avançada d'un llibre gruixut que era el nostre malson continuat. Ho recordo perfectament. Pàgina 77, al final cap a la dreta. Va ser en obrir aquesta pàgina, seguint l'ordre de la mestra, quan el vaig veure per primera vegada. Allí hi era vostè entre els de la seva família, un quadrat, un rectangle, un paral·lelogram, un trapezi, un rombe, un romboide,... i ¡el trapezoide!. Un perfil gruixut delimitava els seus costats desiguals i els seus estranys angles. La mestra va anar exaltant-se a mesura que ens anava narrant les grans virtuts dels seus companys quadrilàters... que si igualtats laterals, que si paral·lelismes, que si angles, que si diagonals... i l'estona va anar passant i la mestra seguia sense dir res. Com que les mestres acostumen a no explicar el més interessant, a mi se'm va ocórrer preguntar-li

- Mestra... ¿i el trapezoide?
- Aquest –contestà la mestra- aquest és el que no té res.
- ¿Res de res? –vaig replicar.
- Sí, res de res –em contestà.

... i va sonar el timbre. Vaig quedar fascinat: vostè era un pobre, molt pobre quadrilàter. Estava allà, tenia nom, però res més. Per això el matí següent vaig tornar a insistir en el tema a la mestra.

- Així deu ser molt fàcil treballar amb els trapezoides –li vaig dir- ja que com que no tenen res de res no es podrà calcular tampoc res de res.
- ¡Al contrari! Aquests són els més difícils de calcular. Ja ho veureu quan sigueu grans.

Durant aquella època vaig creure intuir que matemàtiques i sexualitat haurien de tenir quelcom en comú perquè sempre se'ns demanava esperar a ser grans per a parlar-ne.

A vostè ja no el vaig veure més fins que al Batxillerat, el professor ens obsequià amb una fórmula molt llarga per a calcular la seva àrea. Això m'enfadà enormement. Vostè havia passat del "res de res" al "tot de tot". A partir d'aleshores vaig començar a pronunciar el seu "oide" final amb especial menyspreu "trapez-OIDE".

El nostre següent retrobament va tenir lloc a un carrer. De cop miro el terra i descobreixo amb horror que l'estic trepitjant. Vaig fer un salt i vaig quedar-me mirant. ¡Quina meravella! Després de tants anys sobre mosaics plens d'angles rectes allí estava vostè. El "res de res" és ara una rajola. Vaig dibuixar aquell terra i aleshores vaig marcar els punts mitjos dels seus costats i vaig començar a traçar rectes i una meravella de paral·lelograms van néixer emmarcant la seva repetició.

Amb el temps he anat aprenent moltes coses de vostè i li he dedicat moltes estones. La mestra tenia raó en el difícil que es tractar-lo però no la tenia en allò del "res de res".

I ara al final de la declaració només em queda demanar-li una cosa. Sé que és difícil però no tinc més remei que demanar-li-ho. Si us plau no digui mai a ningú

que jo vaig fer aquesta declaració. Guardi-la al centre del paral·lelogram inscrit que l'acompanya. Jo guardaré el seu record, dibuixant-lo en totes les reunions. Els amors impossibles almenys són duradors. Una abraçada. Claudi Alsina.

La petita anècdota en relació amb aquesta carta va ser que, com sempre que vaig a l'Argentina, gaudeixo de la presència en els seminaris i conferències de dues persones entranyables: les dues Margarites. Margarita G. és molt gran, té disset néts i un besnét i no vol renunciar al plaer de formar-se. Margarita S. té una il·lusió semblant. Ella em va trametre una petita peça: un trapezoide de joieria. Vet aquí com l'estimat trapezoide el tinc sempre present al meu despatx.

La segona carta correspon a una conferència pronunciada l'agost del 2000 al Paranimf de la Universitat de Barcelona amb motiu de la trobada internacional de l'ATEE. Per acabar vaig llegir una carta breu dirigida al professorat, **una carta d'amor a l'ofici**. Era la següent:

Benvolguts professors i professores,

Durant molts anys he tingut l'oportunitat de veure el que feu a molts nivells i en un gran nombre de llocs diferents. Els responsables polítics continuen promulgant lleis i dissenyant currículums, els consells escolars demanen esforços suplementaris, els pares demanen cada dia més coses, els alumnes no sempre expressen el seu suport, els vostres col·legues no sempre us fan la vida fàcil... Sempre hi ha canvis en perspectiva, la tecnologia obre oportunitats meravelloses... Però no hi ha gaires situacions que compensin i que expressin els vostres sentiments. Deixeu-me fer una petita contribució i dir-vos breument en aquesta carta tres coses molt elementals que potser us agradarà sentir.

Primer de tot, gràcies per tot el que feu. Us vull agrair el vostre interès per la professió i per als alumnes, la vostra generositat en el desenvolupament d'aquesta tasca tan exigent i la vostra implicació en el que feu. Us agraeixo totes les hores que heu robat a la vostra vida familiar i personal perquè heu fet de l'ensenyament una aventura personal indissociable de la vostra pròpia vida.

En segon lloc, m'agradaria dir-vos que la vostra feina és important. Sí, som models i agents de canvi. Tots nosaltres, la família educativa, estem sembrant les llavors del futur. El nostre llegat és projectar alhora la nostra experiència, el nostre entusiasme i la nostra passió a la propera generació. I això no es pot pagar amb diners de cap mena. És el millor llegat que podem oferir.

Finalment, m'agradaria recordar-vos que no estem sols. Nosaltres, els professors, som un gran grup que ens interessem per la gent, estem oberts a la innovació i al canvi, a compartir nous objectius i desafiaments. L'única cosa que demanem és respecte i col·laboració.

Bona sort! El vostre futur és el nostre futur! Cordialment,

Claudi

En acabar la conferència una professora de Ciències Naturals d'un IES se'm va acostar i plorant, entre sanglots, em va felicitar i agrair aquella carta. I em va dir "Ningú fins ara no m'havia donat mai les gràcies!". Per a mi va ser una situació gratificant, i em va portar a pensar que potser massa sovint ens oblidem de les dimensions humanes de la nostra professió.

... i una reflexió educativa

I per acabar, després d'haver compartit amb tots vostès aquestes tres cartes i les seves petites històries permetin-me una darrera reflexió educativa. Tots nosaltres, la gent de l'educació, podem tenir especialitats diferents però compartim, segur, l'amor per l'ofici, l'amor per la gent. Aquest amor ens porta a apostar pel futur, a formar noves generacions... i ho fem no només en un nivell individual. Quanta gent intervenim en la formació d'una persona durant vint-i-cinc anys? Hi ha una gran tasca col·lectiva. Estimem i ensenyem a fer estimar. Aquesta és la gran dimensió de la nostra feina. ¡Gràcies Marta i Montserrat per tota la feina que heu fet i per tot l'amor que hi heu posat!.

- ALSINA, C., *Estimular al Professorat, Com i Per Què*. Conf. Plenària ATEE-Barcelona 2000. Pub. But. Col. Dr. i Llicenciats, Barcelona (2001) 14-18.
- ALSINA, C., *La Matemática Hermosa.... y otras conferencias*, Buenos Aires OMA, 2000.